

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Journal of Social Sciences

p-ISSN:1300-9702 e-ISSN: 2149-3243

COVID-19 PANDEMİSİNİN KONSERVATUVARDAKİ ÇALGI EĞİTİMİNE YANSIMALARI

Reflections of the COVID-19 Pandemic on Instrument Training in a Conservatory

Derya ATİK KARA¹ ve Melih KARA²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eskişehir, dakara@anadolu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-6890-030X

²Doç., Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Müzik Bölümü, Eskişehir, mekara@anadolu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-9974-4426

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:

28.05.2023

Kabul/Accepted:

05.09.2023

DOI:

10.18069/firatsbed.1305010

Anahtar Kelimeler

COVID-19 pandemisi,
Uzaktan müzik eğitimi,
Acil uzaktan öğretim, Çalgı
eğitimi

Keywords

COVID-19 pandemic,
Distance music education,
Emergency remote
teaching, Instrument
training

ÖZ

Bu araştırma kapsamında konservatuvarda yürütülen çalgı eğitimine COVID-19 pandemisinin ve acil uzaktan öğretim sürecinin yansımalarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Temel nitel araştırma ile desenlenen araştırmanın amacı doğrultusunda konservatuvar bünyesinde bulunan Müzik Bölümünde görevli öğretim elemanlarının, farklı çalgılara ilişkin öğrenim gören, farklı sınıflardaki öğrencilerin ve velilerin görüşleri alınmıştır. Araştırmada çalgı eğitiminde acil uzaktan eğitim sürecinin özellikle teknik konular ve etkileşim konularında yoğunlaşan çeşitli sorunlara neden olduğu ve enstrüman eğitiminde etkili olmadığı düşüncesi hakimdir. Bunun yanında eğitim sürecinde ses ve görüntü kayıtlarının kullanılması gibi enstrüman eğitime yönelik farklı öğrenme yollarının denenmesine olanak tanıdığı söylenebilir. Enstrüman çalışırken yaşanan sorunların çözümüne yönelik çaba harcandığı ancak eksiklerin çoğunlukla yüz yüze eğitimde kapatılacağı inancı olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak yaşanan sorunların çoğunlukla uzaktan öğretimin etkili bir şekilde kullanılmamış olması ve katılımcıların bu konuda yeterli deneyime sahip olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Müzik eğitimcilerinin uygun koşullar altında, nitelikli ve planlanmış bir uzaktan öğrenme sürecini deneyimlemeleri durumunda bakış açılarının değişebileceği ve uzaktan eğitimin bir seçenek olarak müzik eğitiminde kullanımının önünün açılacağı söylenebilir.

ABSTRACT

The study aims to determine reflections of the COVID-19 pandemic and the emergency remote teaching process on the instrument training carried out in a conservatory of a state university in Turkey. In line with this purpose, the perspectives of lecturers, students, and parents within the Music Department were gathered using qualitative research methods. The study revealed that the emergency remote teaching process presented challenges, particularly in technical aspects and student interaction, and proved to be ineffective for instrument education. Given that, it also provided students with opportunities to explore alternative learning methods, such as utilizing audio and video recordings. Despite efforts to address practice-related issues, participants believed that face-to-face training would be more effective in overcoming deficiencies. The study concluded that the problems encountered during emergency remote teaching primarily stemmed from the ineffective implementation of distance learning and insufficient participant experience in this domain. Consequently, for distance education to be considered a viable option in music education, music educators need to undergo well-planned and comprehensive distance learning programs in suitable conditions. Such experiences could potentially reshape their perspectives and foster a more favorable view of distance education.

Atf/Citation: Atik Kara, D. ve Kara, M. (2023). Covid-19 Pandemisinin Konservatuvardaki Çalgı Eğitimine Yansımaları. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 3, 1143-1158.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Derya ATİK KARA, dakara@anadolu.edu.tr

1. Giriş

Müzik eğitimi genel, amatör ve profesyonel olarak üç türde gerçekleştirilmektedir. Konservatuvarlar profesyonel müzik eğitimi veren kurumlar arasında yer almaktadır. Bu kurumlara ilk ve ortaöğretim düzeyinde yarı zamanlı ve tam zamanlı öğrenci kabul edilmektedir. Konservatuvarlar bünyesinde gerçekleştirilen profesyonel müzik eğitimi öğrencilerin bir alanda uzmanlaşmasına dayalıdır. Çuhadar (2016, s.221) eğitim ve müzik eğitimine ilişkin alanyazında yapılan tanımlardan yola çıkarak müzik eğitimini “Müziği oluşturan temel bileşenlerin de yardımıyla bireyin kendi yaşantısı yoluyla müziksel davranışlarında istendik davranışlar geliştirme süreci” olarak tanımlanmıştır.

Müzik bölümünde bir çalgıya yönelik öğrenim gören öğrencilerin alanlarında uzmanlaşmasına yönelik uzun bir öğrenme sürecinden söz edilmektedir (Öz ve Çelenk, 2019). Bu süreçte öğrencilerin alanlarına yönelik teknik bilgi, ses ve müzik bilgisi, doğru duruş ve pozisyon kuralları gibi çeşitli konularda donanımlı hale getirilmeleri amaçlanmaktadır. Bunu sağlamak içinse küçük yaşlardan itibaren çoğunlukla birebir ya da küçük gruplarla, yaşantıya dayalı bir öğrenme sürecinden geçilmesi beklenmektedir. COVID-19 pandemisi eğitimin tüm alanlarında olduğu gibi (Can, 2020) uygulamalı eğitim veren konservatuvarlarda da çalgı eğitimi sürecini sekteye uğratmıştır. Müzik eğitimine yönelik çevrimiçi gerçekleştirilen çeşitli kurslar ve eğitimler bulunmaktadır (Artaç, 2018; Okan ve Arapgirlioğlu, 2019). Öte yandan pandemi süreci çevrimiçi eğitim yapmayan kurumları hazırlıksız yakalamış ve her tür eğitim-öğretim faaliyeti için planlı bir uzaktan öğretim süreci yerine acil uzaktan öğretim süreci işe koşulmuştur (Bozkurt ve Sharma, 2020; Yıldırım, 2020). Bu süreç kapsamında müzik eğitiminin genel olarak nasıl etkilendiğine ilişkin gerçekleştirilen çalışmalar ile farklı kademelerde amatör müzik eğitimi veren eğitimci, mesleki eğitim veren öğretmen ve öğretim elemanlarının görüşlerini belirlemeye dayanan çalışmaların (Akyürek, 2020; Aksoy ve diğerleri 2020; Daubney ve Faulty, 2020; Umuzdaş ve Baş, 2020) alanyazında yer aldığı görülmektedir. Bu çalışmada ise alanyazında var olan çalışmalardan farklı olarak değişik çalgılara yönelik olarak acil uzaktan öğretim sürecinin nasıl yürütüldüğü paydaşların görüşleri ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalgı eğitiminde farklı enstrümanlara yönelik başlangıç ve ileri düzeydeki öğrenciler ile ailelerinin ve bu gruplara yönelik acil uzaktan öğretim sürecini gerçekleştiren öğretim elemanlarının deneyimleri ve acil uzaktan eğitim sürecindeki sorunları farklılaşacaktır. Nitekim 2023 yılı Şubat ayında gerçekleşen deprem sonrasında üniversiteler bir süre uzaktan eğitime yönlendirilmişlerdir. Bu durumda gelecekte çeşitli şekillerde tüm eğitim alanlarında uzaktan eğitimin ikinci bir seçenek olarak görüldüğü söylenebilir. Ancak bu seçeneğin öğrenciler ve öğretim elemanı için anlamlı ve etkili öğrenme yaşantılarından uzaklaşmak anlamına gelmemesi, eğitimin niteliğinin düşürülmemesi için var olan durumun açıklandığı ve çalgı eğitiminde çevrim içi öğrenme süreçlerinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymaya yönelik çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu araştırma ile konservatuvar bünyesinde bulunan Müzik Bölümünde görevli öğretim elemanları ile farklı çalgılara ilişkin öğrenim gören, farklı sınıflardaki öğrencilerin ve velilerinin görüşlerine dayalı olarak pandemi sürecinin yansımalarının ayrıntılı şekilde tespit edilmesi, sorunların ortaya konulması ve öğrencilerin yeterlikleri açısından sonraki dönemlerde yaşanabilecek durumlara hazırlıklı olunmasının sağlanacağı umulmaktadır.

Bu çalışmada konservatuvarda yürütülen çalgı eğitimine Covid-19 pandemisinin ve acil uzaktan öğretim sürecinin yansımalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Acil uzaktan enstrüman eğitimi sürecine yönelik paydaş görüşleri nelerdir?
- Acil uzaktan eğitimde enstrüman çalışma sürecine ilişkin paydaş görüşleri nelerdir?

2. Materyal ve Yöntem

Araştırma temel nitel araştırma olarak desenlenmiş, araştırma konusuna dair tüm paydaşların görüşleri alınarak geniş bir bakış açısı sağlanması amaçlanmıştır. Temel nitel araştırmaların amacı insanların deneyimledikleri yaşantıları nasıl anlamlandırdıklarını açığa çıkarmak ve yorumlamaktır (Merriam, 2013). Bu çalışmada da Covid-19 pandemisinde konservatuvarda acil uzaktan eğitim sürecini deneyimleyen öğretim elemanı, öğrenci ve velilerin bu süreci nasıl anlamlandırdığını ortaya koymak ve yorumlamak amacıyla temel nitel araştırma deseninden yararlanılmıştır.

2.1. Çalışma grubu

Araştırma bir Devlet Konservatuvarının Müzik Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Müzik Bölümü altında çalgı eğitimine yönelik “Piyano”, “Üflemeli ve Vurma Çalgılar” ile “Yaylı Çalgılar” olmak üzere üç ana sanat dalı yer almaktadır. Her ana sanat dalına özgü uygulamalarda farklılık ve özgünlüklerin olması, alanlarına özgü farklı sorunlara sahip olmaları olağandır. Dolayısıyla araştırmada genel eğilimin ve yaşanan sorunların yanı sıra ana sanat dallarına yönelik farklılıkların ve bunun yanında tüm alanların yaşadıkları sorunların bir bütün olarak ortaya konulması amacıyla amaçlı örnekleme yöntemleri arasından maksimum çeşitlilik örneklemeinden yararlanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, katılımcıların farklı görüşlerinde birleşen ortak görüşleri belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Patton, 2014).

Araştırmanın çalışma grubunu sürece katılmayı gönüllü olarak kabul eden 16 öğretim elemanı, 55 konservatuar öğrencisi ve 23 veli oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin bilgiler Tablo 1, 2 ve 3’te sunulmuştur.

Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğretim elemanları üç farklı ana sanat dalında görev yapmakta, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü düzeylerde dersler yürütmektedirler (Tablo 1).

Tablo 1. Öğretim elemanı bilgileri

	Ana Sanat Dalı	Enstrüman	Öğrenci Sayıları	Öğrencilerinin Öğrenim Düzeyleri
ÖE1	Yaylı Çalgılar	Viyolonsel	9	Ortaöğretim Lisans / Lisansüstü
ÖE2	Piyano	Piyano	7	Ortaöğretim
ÖE3	Piyano	Piyano	20	Ortaöğretim Lisans / Lisansüstü
ÖE4	Piyano	Piyano	5	Ortaöğretim Lisans
ÖE5	Piyano	Piyano	16	Ortaöğretim Lisans
ÖE6	Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar	Trombon	3	Ortaöğretim Lisans
ÖE7	Piyano	Piyano	5	Ortaöğretim
ÖE8	Piyano	Arp	5	Lisansüstü
ÖE9	Yaylı Çalgılar	Keman	8	Ortaöğretim Lisans / Lisansüstü
ÖE10	Yaylı Çalgılar	Keman	6	Ortaöğretim Lisans / Lisansüstü
ÖE11	Yaylı Çalgılar	Viyolonsel	3	Lisans
ÖE12	Yaylı Çalgılar	Viyolonsel	6	Ortaöğretim Lisans / Lisansüstü
ÖE13	Yaylı Çalgılar	Viyola	11	Ortaöğretim Lisans / Lisansüstü
ÖE14	Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar	Vurmalı Çalgılar	9	Ortaöğretim Lisans
ÖE15	Yaylı Çalgılar	Viyolonsel	5	Ortaöğretim
ÖE16	Yaylı Çalgılar	Viyolonsel	4	Ortaöğretim

Araştırmada gönüllü olarak görüşlerini paylaşan 55 öğrenci üç farklı ana sanat dalında, farklı enstrümanlara yönelik eğitim almakta ve farklı düzeylerde öğrenimini sürdürmektedir. Tüm öğrenciler acil uzaktan eğitim sürecinde evde çalışabilecekleri bir enstrümana sahiptir (Tablo 2..

Tablo 2. Öğrenci bilgileri

Ana Sanat Dalı ve Enstrümanı	Piyano	Piyano	14	17
		Arp	2	
		Gitar	1	
	Yaylı Çalgılar	Kontrbas	1	27
		Viyolonsel	11	
		Viyola	3	
		Keman	12	
	Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar	Obua	2	11
		Flüt	1	
		Trombon	1	
		Tuba	1	
Klarnet		4		
Vurmalı çalgılar		2		
Öğrenim Düzeyi	Ortaöğretim (5-8)		8	
	Lise (9-12)		30	
	Lisans		12	
	Lisansüstü		5	
Evde enstrümanın olması	Evet		55	
	Hayır		0	

Araştırmaya gönüllü olarak katılan 23 veliye ilişkin bilgiler Tablo 3’te sunulmuştur. Bir velinin iki çocuğundan biri flüt diğeri fagot eğitimi almaktadır. Görüş bildiren veliler tarafından acil uzaktan eğitim sürecinde çocuklarının evde çalışabilecekleri bir enstrümana sahip oldukları belirtilmiştir.

Tablo 3. Veli bilgileri

Çocuğunun öğrenim gördüğü Ana Sanat Dalı ve Enstrümanı	Piyano	Piyano	4	5
		Arp	1	
		Kontrbas		
	Yaylı Çalgılar	Viyolonsel	4	14
		Viyola	2	
		Keman	8	
		Flüt	1	
	Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar	Trombon	1	5
		Fagot	1	
Klarnet		2		
Çocuğunun öğrenim gördüğü Sınıf düzeyi	Ortaöğretim (5-8)		10	
	Lise (9-12)		10	
	Lisans		3	
Evde enstrümanın olması	Evet		23	
	Hayır		0	

2.2. Verilerin toplanması ve analizi

Araştırma kapsamında gereksinim duyulan verilen toplanması için araştırmacılar tarafından öğretim elemanı, öğrenci ve velilere yönelik paralel sorulardan oluşan üç ayrı anket formu geliştirilmiştir. Anketlerin geliştirilme sürecinde farklı ana sanat dallarında görev yapan öğretim elemanlarından soruların uygunluğuna dair görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilen anket formları çevrimiçi olarak düzenlenmiş ve gönüllü katılım sağlayan öğretim elemanı, öğrenci ve veliler tarafından doldurulmuştur.

Öğretim elemanı ve veli anket formu 29, öğrenci anket formu 28 sorudan oluşmaktadır. Anket formunda acil uzaktan eğitim sürecine yönelik konservatuvardaki çalgı eğitimi sürecinde var olan durumu ortaya koymaya yönelik kapalı uçlu soruların yanında, katılımcıların yaşadıkları sürece ilişkin görüşlerini açıklayabilmelerine yönelik açık uçlu sorular yer almaktadır (Şekil 1).

11. Uzaktan öğretim sürecinde enstrüman dersleri yürütmek için gerekli teknik donanıma sahip miydiniz? *

Evet

Hayır

12. Yanıtınız Hayır ise dersleri yürütme sürecinde yaşadığınız sorunları lütfen yazınız. *

Yanıtınızı girin

Şekil 1. Anket formu örnek soru

Toplanan veriler Maxqda programına aktarılmış ve betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz, önceden belirlenen temalara göre verilerin özetlenmesi ve yorumlanmasına dayalı olarak gerçekleştirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda araştırma soruları çerçevesinde kapalı uçlu sorulardan elde edilen verilere ilişkin frekanslar oluşturulmuştur. Ayrıca kapalı uçlu sorularda ortaya konan durumun açıklanmasına yönelik açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ilgili soruları temel alacak şekilde gruplandırılmış ve dolaylı alıntılarla bulguları açıklamaya yönelik sunulmuştur. Doğrudan alıntılarla ilgili bulguları karşılama durumuna ilişkin eğitim bilimleri alanında çalışan ve nitel araştırmalara hâkim bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Katılımcılara ilişkin öğretim elemanları için “ÖE”, öğrenciler için “Ö”, veliler için “V” kullanılmıştır. Paylaşılan doğrudan alıntılarda, veri analizinde yararlanılan analiz programının atadığı satır numaraları verinin sonunda konum olarak belirtilmekte (örn. ÖE9, Konum 11; Ö10, Konum 12; V12, Konum 9), böylece ilgili alıntıya ulaşılabilir.

2.2. Etik

Araştırmada yararlanılacak veri toplama araçları araştırmacılar tarafından oluşturulmuş, uzman görüşleriyle son halleri verilmiştir. Araştırmanın birinci yazarı eğitim programlarının uygulandığı, öğrenme-öğretme süreçlerinin düzenleniş, program değerlendirme ve nitel araştırma konularında çalışmaktayken, diğer araştırmacının konservatuvarda müzik eğitimi alanında çalışıyor olması araştırmanın tasarlanması ve yürütülmesini olanaklı kılmaktadır.

Araştırma kapsamında etik ilkelere uygun hareket edilerek katılımcı onam formları, veli izin formları kullanılmış, araştırma sürecinin her aşamasında katılımcılarla istekleri doğrultusunda bilgi paylaşımı yapılmıştır. Araştırmacıların, araştırma konusundaki uzmanlığı, veri toplanacak olan kurum kültürünü tanıyan olmaları katılımcıların yaşantılarını anlama konusunda olumlu katkılar sağlamıştır. Öte yandan araştırmacıların kurum içinden oluşunun yaratabileceği, veri körlüğü, önyargı vb. sorunlar da göz önünde tutularak yansızlığın sağlanmasına yönelik önlemler alınmıştır. Bu önlemler arasında birinci yazarın farklı bir kurumda çalışıyor olması nedeniyle dışarıdan bakış sağlayabilmesi, araştırmanın yazarları arasında görüş karşılaştırması, uzman görüşlerine başvurma, veri analizinde güvenilirlik çalışmaları, katılımcı teyidi, bulguların sunumunda ayrıntılı betimlemeler yapılması sayılabilir. Araştırmanın katılımcıları süreçte haklarından haberdar edilmiş ve gönüllü olma durumları gözetilmiştir. Araştırmanın tüm aşamaları açık bir şekilde raporlanmış ve araştırmacıların rolleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Araştırma, Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonunca kabul edilen 2105E129 no’lu proje kapsamında desteklenmiştir. Araştırmaya ilişkin Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 29.06.2021 tarihinde 81952 sayılı kararıyla verilen etik kurul izni bulunmaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümde Covid-19 pandemi sürecinde gerçekleştirilen eğitim sürecine ilişkin öğretim elemanı, öğrenci ve veli görüşlerine dayalı bulgular acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşler ve uzaktan öğretim yapıldığı dönemdeki enstrüman çalışma sürecine ilişkin görüşler başlıkları altında sunulmuştur.

3.1. Acil uzaktan enstrüman eğitimi sürecine yönelik görüşler

Konservatuvarda gerçekleştirilen acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin fiziksel ve teknik donanım ile eğitimin niteliğine ilişkin öğretim elemanı, öğrenci ve veli görüşleri Tablo 4’de sunulmuştur.

Enstrüman çalışmak, ders vermek ya da derse katılmak amacıyla katılımcıların çoğunluğunun ayrı bir oda ya da ortama sahip olduklarını belirtmişlerdir. Evde enstrüman kullanımının ses, gürültü vb. açıdan sorun yarattığını ifade eden beş öğretim elemanı, 20 öğrenci ve yedi veli bulunmaktadır. Sorun yaşanması durumunda alınan önlemler komşularla iletişim kurarak uygun saatler belirleme, enstrümanın uygunluğuna göre kulaklık kullanma ya da sesini azaltma olarak sıralanmakta ancak sorunların çoğunlukla çözülemediği belirtilmektedir. Yaşanan sorun ve alınan önlemlere dair katılımcı görüşleri “*Yasal haklarımı detaylı olarak öğrenerek bu ölçüde davrandım ve yine çevremi ve ses sorunu yaşadığım kişi ve kişileri bu konuyla alakalı bilgilendirdim. (Ö6, Konum 10)*”, “*Çalmaya devam ettim tartışıyoruz hala. (Ö10, Konum 12)*”, “*İssiz yerlerde, sokakta, çalıştığım işyerinde mesai sonrası çalıştım (Ö20, Konum 10)*”, “*Piyanonun üstüne battaniye serdik, ama işe yaramadı yeniden şikâyet ettiler. (Ö25, Konum 11)*”, “*Ses yalıtım süngerleri ve kalın halı denendi. Ancak çok etkili olmadı. (ÖE8, Konum 10)*”, “*Enstrümanlar yerine çalışma petleri kullanıldı. (ÖE14, Konum 11)*”, “*Çalışma saatlerini ona göre planladık, susturucu kullandık, komşularla konu ile ilgili açık ve iletişim halinde olduk. (V1, Konum 11)*” ifadeleri ile örneklendirilebilir. Enstrüman derslerinde ve öğrenciler için sınavlarda gerekli teknik donanıma sahip olma durumuna ilişkin görüşlere bakıldığında katılımcıların çoğunluğu gerekli donanıma sahip olduğunu belirtmektedir. Yeterli olarak belirtilen donanımlar ise mikrofon, kaliteli ses ve görüntü alan/kaydeden telefon ile internet bağlantısı olarak düşünülmektedir. Sorun yaşadığını belirten katılımcılar ise bu durumu “*Kaliteli video veya ses kaydı alabileceğim bir cihaza sahip değildim. Telefonum uzun video kayıtları için yeterli hafızaya sahip değildi. Videolarımı sağlıklı bir şekilde kesintisiz kaydedemiyordum. (Ö2, Konum 9)*”, “*Ses kalitesi ve görüntü kalitesi bir sınav kaydı için yeterli olmuyor elbette. Nüanslar veya bazı sesler iyi duyulmuyor. (Ö12, Konum 9)*”, “*Telefonum bozuktu bu yüzden hiçbir ses duyulmuyordu (Ö49, Konum 8)*”, “*Akustik bir enstrümanı yeterli ekipman olmadan(mikrofon) dinlemek, internet bağlantısıyla ilgili ciddi sıkıntılar yaşadım. (ÖE1, Konum 9)*” ve “*Telefonla ancak kayıt alabildik, ses alma sorunu yaşadık (V12, Konum 9)*” ifadeleri ile açıklamışlardır.

Tablo 4. Uzaktan eğitim sürecine dair katılımcı görüşleri

	Öğretim Elemanı		Öğrenci		Veli	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Evde uygun ortama/odaya sahip olunması	15	1	51	4	23	0
Evde enstrüman ses nedeniyle sorun yaşanması	5	11	20	35	7	16
Gerekli teknik donanıma sahip olunması	15	1	53	2	23	0
Sınav için teknik donanıma sahip olunması (öğrenciler için)	-	-	48	7	19	4
Enstrümanın niteliğinin yeterli olması	-	-	50	5	19	4
Uzaktan enstrüman eğitiminin etkililiği	6	10	19	36	10	13
Enstrüman derslerinin tekrar edilmesi gerekliliği	6	10	11	42	8	15
Enstrüman sınavlarının etkililiği	12	4	16	39	10	13

Enstrümanların niteliğine ilişkin öğrenci ve velilerin görüşleri genel olarak yeterli olduğu yönündedir. Bunun yanında özellikle piyano eğitimi alan öğrencilerin enstrüman nedeniyle sorun yaşadığına dair görüşleri bulunmaktadır. Katılımcıların görüşleri

“*Apartman şartlarından dolayı zaten komşular ile sürekli sorun yaşıyoruz, özellikle gece çalışmalarımı kulaklık ile yapıyorum (dijital piyanomda) dijital piyanomun teknik yapısı gereği okul veya profesyonel konserlerde kullanacağımız ve öğrenimini gördüğümüz enstrümanlar (akustik piyanolar) ile arasında farklar var ve bu çalışma verimini düşürüyor. (Ö10, Konum 14)*”,

“*Tuşları çok hafif ve benim seviyem için yetersiz (Ö27, Konum 11)*”, “*Obuamun ayarlarının yapılması gerekiyordu ama pandemi sürecinde bu maalesef mümkün olmadı ve sorun çıkardı aynı zamanda da sürekli kamış sorunu çektik ve satın almak zorunda kaldık (Ö29, Konum 12)*”, “*Büyük kızımın fagot’unda sıkıntılar oluştu pandemiden dolayı gereken bakımı yaptıramadık (V11, Konum 14)*” ifadeleri ile örneklendirilebilir.

Uzaktan enstrüman eğitimi sürecinin etkililiğine dair öğretim elemanlarının altısı, öğrencilerin 19’u ve velilerin 10’u olumlu görüş bildirmiştir. Etkili olduğunu düşünen Lisans 2. sınıftaki bir öğrenci görüşünü

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin kesinlikle bana iyi geldiğini, enstrümanımla daha fazla çalışabilme fırsatım olmasından ve ses kayıtları, videolar vb. gibi teknikler sayesinde kendimi daha fazla dinleyebilme fırsatına sahip olduğumdan dolayı uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre beni çok daha fazla geliştirdiğini düşünüyorum ve önümüzdeki dönemlerde de eğitimin uzaktan olacağını umuyorum. (Ö21, Konum 19)”

sözleriyle ifade ederken, süreci kendisi için etkili bulmakla beraber küçük sınıflarda sorun yaşandığını belirten Sanatta Yeterlik programı öğrencisi ise görüşünü *“Belirli yaş üstü öğrenciler için bir sorun olduğunu düşünmesem de küçük arkadaşlarımızın uzaktan eğitim yapması kötü bir seçenek oldu. Ama birçok dersin de uzaktan yapılabildiğini gördük. (Ö7, Konum 19)”* sözleriyle ifade etmiştir. Uzaktan enstrüman eğitiminin etkili olmadığına dair görüş belirtenler çoğunluktadır (Tablo 4) ve bu görüşlerini yüz yüze eğitimin enstrüman eğitimi açısından çok önemli olduğuna dayandırmaktadırlar. Olumsuz görüşlere örnek olarak

“Online eğitim her ne kadar kaliteli ekipmanlarla güzel bir bağlantıyla yapılıyor olsa dahi yüz yüze yapılan müziğin ve eğitimin yerini tutamaz. Okulda yüz yüze bir sene geçirseydik çok daha fazla ilerleme kaydetmiş olabilir, daha motivasyonlu ve daha etkili çalışabilir ve daha ilerlemiş olabilirdim diye düşünüyorum. (Ö1, Konum 21)”,

“Üstlemeliler için bence online çok zor çünkü hoca ton kontrolünü tam yapamıyor bağlantı yüzünden bu yüzden canlı dersleri tercih ederim.; (Ö29, Konum 19)”, *“Uzaktan eğitimde kullanılan teknoloji ve yöntemler müzikteki incelikler, detaylar üzerinde çalışmak için son derece yetersiz. Müfredatlar incelikli eserlerden ziyade teknik ilerlemeye yönelik düzenlenebilir... (ÖE3, Konum 21)”*, *“Yeterli eğitim almadı (V19, Konum 12)”* ifadeleri verilebilir. Öte yandan derslerin tekrar edilmesine ilişkin görüşlere bakıldığında çoğunluğun tekrar edilmemesi yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Tekrar edilmemesini tercih eden öğrenciler arasında görüşlerini açıklayanlar ise bu durumu sene kaybetmemek, yüz yüze eğitim başladığında eksikleri kapatabilecek olmak ile ilişkilendirmişlerdir. Bu bulgu *“Kendimi yine de iyi idare ettiğimi düşünerek gerek duymuyorum. Zaman kaybetmemek için. Yeter ki artık düzenli gitsin ben pandemi dönemindeki çalışmalarımın üstüne katabileceğimi onları da geliştirebileceğimi düşünüyorum (Ö19, Konum 18)”* ifadesi ile örneklendirilebilir. Jüriye kayıt gönderilerek yapılan enstrüman sınavlarının etkililiğine ilişkin ise öğretim elemanlarının 12’si, öğrencilerin 16’sı, velilerin ise 10’u olumlu görüş bildirmişlerdir. Olumsuz görüş bildiren katılımcılar ise görüşlerini *“İşimizin bir parçası sahne sanatları olduğu için kayıt almak bize heyecan ve bütün diğer sahne duygularını yavaş yavaş kaybettirdi bence enstrüman sınavları sadece bir kontrol niteliği taşıdı (Ö4 , Konum 19)”*, *“Pandemi olursa lütfen sınav yapmayın sadece eziyet oluyor (Ö17 , Konum 19)”*, *“Her öğrencinin ses kaydı teknik donanımların eksikliğinden dolayı hem standart bir kalitede olmayabiliyor. Ayrıca ses doğal da gelmiyor. Bu yüzden sağlıklı bir değerlendirme yapılamıyor. (ÖE9, Konum 9)”* ifadeleri ile belirtmişlerdir.

3.2. Acil uzaktan eğitimde enstrüman çalışma sürecine ilişkin görüşler

Bu başlık altında acil uzaktan enstrüman eğitiminde enstrüman çalışma sürecine ilişkin öğretmen-öğrenci görüşme düzeni, çalışma süreci, enstrüman çalışma durumu ve enstrüman çalışırken zorlanılan konulara yönelik katılımcı görüşlerine yönelik bulgular sunulmuştur.

Enstrüman derslerin yapılma ve öğretim elemanı ile öğrencilerin görüşme düzenine bakıldığında çoğunlukla haftada iki kez görüşüldüğü, düzenli olarak yapılan bu görüşmelerin yanı sıra öğrencilerin gereksinim duyduklarında öğretmenleri ile görüştükleri ifade edilebilir (Tablo 5). Öte yandan görüşmelerin düzensiz ilerlediğini belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Bu bulgular arasından olumlu görüşlere örnek olarak *“Minimum haftada 2 birçok gün kayıt attım (Ö4, Konum 14)”*, *“İhtiyaç duyduğum her an (Ö42, Konum 13)”* ifadesi; olumsuz görüşlere örnek olarak ise *“Düzensiz gittik ve çok ders yapamadık, yapmadık (Ö19, Konum 14)”*, *“Düzensiz aralıklarla (Ö31, Konum 13)”* görüşleri örnek gösterilebilir.

Tablo 5. Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı-öğrenci görüşme düzeni

Görüşme düzeni	Öğretim elemanı	Öğrenci
Haftada 1	3	15
Haftada 2	12	24
Diğer	1	16

Öğretim elemanlarının görüşlerine bakıldığında ise öğrencilere yeterli zaman ayırmaya çalıştıkları ortaya konulmuştur. Öğretim elemanı görüşleri “Her öğrenci için yaklaşık bir saat. Çevrim içi bağlantı hataları, anlaşamamazlık vb. sebeplerle derslerin uzadığı zamanlar oldu. (ÖE2, Konum 12)”, “Normal eğitim sürecinden daha fazla çalıştık. Haftada en az 2 kez ders yaptık. Tek öğrenci için 5 saat üzeri (ÖE6, Konum 13-14)”,

“Ders saatlerini her öğrenci için haftada iki olarak belirledim. Uygun şartları sağlayabilen öğrencilerle evimde yüz yüze yapmayı tercih ettim. Gelemeyen öğrencilerle de online olarak yine haftada iki saat ders yaptım. Ancak bu derslerin dışında özellikle küçük öğrencilerden ekstra video göndermelerini istedim ve onlara da geri dönüş yaptım. Bu dönemden her öğrenci farklı şekilde etkilendiği için (iyi ya da kötü) ihtiyaçları durumlarına göre ders saatlerinde artışlar da oldu. (ÖE15, Konum 12)”

sözleriyle örneklendirilebilir. Ayrıca velilerin de öğretim elemanları ile çocuklarının durumuna ilişkin görüşme gereksinimi duyduğu belirlenmiştir. Velilerin çoğu destek almak için düzenli görüştüklerini belirtirken, az sayıda veli öğretmenlere ulaşamadıklarını ve onların pandemi sürecini dikkate almadan değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu bulguya dair yaklaşık üç ayda bir öğretmenle görüştüğünü belirten bir veli “Çocuğumuzun müzik eğitimi konusunda tedirgindik, öğretmenlerimizden de daha çok, bu konuda nasıl bir yol haritası çizmemiz gerektiğiyle ilgili fikirler aldık. (V1, Konum 16)” sözleriyle gereksinimini ifade ederken haftada iki ya da üç kez bazen daha fazla görüştüğünü belirten eden bir veli ise görüşünü

“Oğlumun ana çalgısı kemandı, okulumuza başladığında öğretmenimizle dışarda yüz yüze başlangıç dersi yaptılar. Benimde ana çalgım keman olduğu için Sevgili öğretmenimizin isteği doğrultusunda birçok konuda görüş alışverişinde bulduk Ayrıca götürebildiğimiz kadar evine de götürdük ki hiç durmadı Öğretmenimiz sağ ve var olsun... (V23, Konum 15-26)”

sözleriyle ifade etmiştir. Öte yandan öğretim elemanları ile gereksinim duymasına rağmen iletişim kuramadığını belirten velilerin görüşleri ise “Öğrenme konusunda sıkıntılar yaşadık. Ayrıca öğretmen öğretmeden değerlendirme yaptı. Öğretmene ulaşabilmek çok zor (V19, Konum 16-17)”,

“Enstrümana yeni başlamış bir çocuk her konuda öğretmene ihtiyaç duydu. Ancak öğretmenleri pandemi süreci yaşadığını unutmuş gibi davrandılar. Öğretmen görüşmeleri çözüm odaklı değil problem odaklı oluyor. Problem varsa öğretmen veliyi azarlamak için görüşüyor. Diğer zamanlarda öğretmenlerle işbirliği yapmak imkansız gibi çünkü hepsi çok yoğun (V12, Konum 16-17)”

alıntıları ile örneklendirilebilir.

Öğretim elemanlarının pandemi sürecinde öğrencilerle iletişim kurmak ve ders yapmak amacıyla en fazla kayıtlara geri bildirim verme ve kendilerinin aldığı kayıtları öğrencilere gönderme yolunu tercih ettikleri ayrıca çevrimiçi ve yüz yüze dersle ile telefon görüşmeleri ile iletişimi sürdürdükleri görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Öğretim elemanı-öğrenci iletişimine dair öğretim elemanı görüşleri

Pandemi sürecinde öğrencilerle iletişim süreci	
Öğrencinin yaptığı ses/görüntü kayıtlarına geri bildirim vererek	13
Öğrenciye çalışacağı esere ilişkin ses/görüntü kaydı göndererek	11
Çevrimiçi canlı dersler aracılığıyla	10
Önlem almış şekilde yüz yüze dersler yaparak	9
Telefonla konuşarak	4

Öğretim elemanlarının, öğrencilerin enstrüman çalışma durumuna ilişkin görüşlerine bakıldığında ise yedisinin olumlu, dokuzunun ise olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir (Tablo 7). Olumlu görüş bildirenler bu durumu dersleri olabildiğince verimli işledikleri, öğrencilerin dışarıya çıkamadıkları için mecburen çalıştıkları ve bir öğretim elemanı da kayıt yaparak çalıştıklarından dolayı daha iyi oldukları biçiminde açıklamıştır. Öğretim elemanlarının görüşleri “Kayıt yapmak daha mükemmeliyetçi çalmalarına yaradı (ÖE4, Konum 10)”, “Bu koşullar altında öğrencilerimin çok iyi ilerleme gösterdikleri ve verimli dersler yaptığımız görüşümdedir. (ÖE5, Konum 10)” ve “Dışarıda yaptıkları etkinlikler azaldığı için ve evde kaldıkları için öğrenciler daha fazla çalışma imkânı buldular. (ÖE9, Konum 11)” alıntıları ile örneklendirilebilir. Olumsuz görüş bildirenler ise bu durumu ev ortamındaki dikkat dağınıcılığı unsurları ve motivasyon sorunu ile ilişkilendirmişlerdir. Bu bulguya ilişkin “Evde bulunan dikkat dağınıcılığı nedenlerden dolayı öğrenci okuldaki disiplinini koruyamamaktadır. (ÖE2, Konum 10)”,

Tablo 7. Öğretim elemanı enstrüman çalışmasına dair öğretim elemanı görüşleri

Öğrencilerin etkili şekilde enstrüman çalışması	Evet	7
	Hayır	9

“Öğrencilerle online ders yaparken yaşanan sıkıntılar (sesin geç gelmesi, bağlantı sıkıntıları, ses kalitesi sıkıntıları, bazı öğrencilerin sadece telefondan internete girebilmesi vs..) onların anlamada güçlük çekmesini ve motivasyonlarının düşmesini sağladı. Sürekli evde olmaları disipline olmaları açısından da olumsuz olarak bize yansıdı. Bazı öğrenciler ses yüzünden komşularla da sıkıntı yaşadılar. Bu durum da çalışmalarını sekteye uğrattı. (ÖE15, Konum 10)”

görüşleri örnek olarak verilebilir.

Tablo 8'e göre pandemi boyunca öğrencilerin enstrüman çalışmaya yönelik bireysel çaba harcadıkları bunun yanında en fazla canlı dersler ve yüz yüze dersler aracılığıyla öğretmenleriyle birlikte çalışabildikleri görülmektedir. Öğrencilerin çalışma saatleri 30 dakika ile yedi saat arasında değişmekte ve çoğunlukla iki ile dört saat aralığında çalıştıklarını belirtmektedirler. Genel olarak sınıf düzeyi yükseldikçe çalışma saatinin de arttığı söylenebilir.

Tablo 8. Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı-öğrenci iletişimine dair öğrenci görüşleri

Enstrüman çalışma süreci	Öğrenci	Veli
Bireysel çaba	35	16
Öğretmenle telefonla konuşarak	10	6
Öğretmenle canlı dersler aracılığıyla	36	16
Öğretmenle yüz yüze dersler yaparak	20	7

Uzaktan eğitim sürecinde enstrüman çalışırken zorlanılan konulara ilişkin öğretim elemanı ve öğrencilerin görüşlerine ilişkin frekanslar Tablo 9'da sunulmuştur. Tablo 9'da listelenen zorluklar dışında eserlere göre farklı zorluklar yaşandığı, müzikalitede zorlandığı, enstrümandan ve internetten kaynaklı zorluklar yaşandığı belirtilmiştir. Katılımcılar çoğunlukla birden fazla konuda zorlandıklarını belirtirken beş öğrenci (Ö32, Ö33, Ö42, Ö43, Ö46) enstrüman çalışırken herhangi bir konuda zorlanmadığını belirtmiştir. Bu öğrencilerin dördü lise, biri yüksek lisans düzeyinde olup ortak özellikleri süreçte canlı ders yapma olanağı bulmalarındır.

Tablo 3.6. Uzaktan eğitim sürecinde enstrüman çalışırken zorlanılan durumlara dair katılımcı görüşleri

	Öğretim Elemanı (öğrencilerinin zorlandığını düşündüğü)	Öğrenci (kendi kendine çalışırken zorlandığı)
Tempolara uyum sağlamak	4	14
Nüans işaretlerini uygulamak	5	10
Fiziksel olarak enstrümanla doğru vücut pozisyonu sağlamak	9	14
Ritimleri çözümlmek	2	9
Nota değerlerini doğru çözümlmek	5	3
Notaları enstrümanla doğru seslendirebilmek	3	5
Nüans işaretlerinin farkına varmak	7	7
Entonasyona dikkat etmek (yaylı ve nefesli çalgılar için)	7	16
Arşeyi esere göre doğru uygulamak (yaylı çalgılar için)	5	6
Pozisyon geçişlerinin zamanlamasını doğru ayarlamak (yaylı çalgılar için)	3	7
Diğer		15

Zorlanılan konuların sınıf düzeylerine göre farklılık gösterme durumuna ilişkin dokuz öğretim elemanı sınıf düzeyi düşüktükçe öğrencilerin daha fazla zorlandığını özellikle daha önce eğitim almamış 5. Sınıf düzeyinde çok sorun yaşandığını belirtmişlerdir. Öte yandan üç öğretim elemanı sınıf düzeyinden çok öğrenciye göre değişiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretim elemanı ise özellikle duruş konusunda küçük sınıfların daha dikkatli olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular “hiç yüz yüze eğitim almamış olan ve öğrenimine yeni başlamış 5. Sınıf öğrencilerinde duruş pozisyon, el ve bilek kullanımı, nota okuma gibi sorunlar yaşanırken daha önceden piyano çalmış öğrencilerde ritim okuma ile el ve bilek kullanımı konusunda sıkıntılar yaşandı. (ÖE2, Konum

16)”, “ortaokul öğrencileri ve yeni tutmaya başlayanlar için süreç çok zor geçti. Çok geri kaldı eğitimleri. İleri düzey öğrenciler de zorlandı ama daha çok yararlandılar derslerden. (ÖE13, Konum 16)”, “Tamamen algı ve enstrüman hakimiyeti farkları. Kimisi daha çabuk durumun farkına varırken kimisi varamıyor. (ÖE14, Konum 18)” ve “Sınıf düzeyinde çok farklılık görmedim. Küçük öğrencilerim daha az etkilendiler diye düşünüyorum. Ama dikkat dağınıklığı veya isteksizlik genel olarak hepsinde mevcuttu. (ÖE7, Konum 16)” görüşleri ile örneklendirilebilir.

Zorlanılan konuların üstesinden gelinmesine ilişkin neler yapıldığına dair öğrencilerin görüşlerine bakıldığında öğretmenden yardım alma, eser kayıtları dinleme, metronom kullanma, artikülasyon yapma, yavaş çalışma, tuner kullanma, nüansları abartma, kayıt alarak çalışma, egzersiz yapma ve daha çok, daha yoğun çalışma önlemlerine başvurulduğu görülmüştür. Yedi öğrenci ise sorunların internet ya da enstrüman kaynaklı olmasından dolayı çözümüne yönelik herhangi bir şey yapamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulguya dair “olabildiğince yavaş ve metronomla bazı entonasyon temizleme çalışmaları yaptım, internet üzerinden eşlik hocamın attığı kayıtlar üzerine çalıştım, eserleri daha çok dinleyerek müzikaliteyi arttırmayı denedim. (Ö1, Konum 17)”, “metronom ve yavaş çalışmayla çözmeye çalıştım, eserlerimi dinleyerek çalıştım. (Ö28, Konum 17)”, “Sorunları gidermek için hocamın söylediği şekilde çalıştım. (Ö37, Konum 16)”, “Doğru oturana kadar yavaştan hızlıya doğru tekrar yaptım. (Ö45, Konum 16)”, “Spor, egzersiz ve duruş çalışmaları. (Ö54, Konum 15)”, “Benim elimde olan problemler değildi bu yüzden bir şey yapamadım (Ö49, Konum 18)” görüşleri örnek olarak verilebilir.

Öğretim elemanlarının görüşlerine bakıldığında ise zorlanıldığı düşünülen konuların çözümüne yönelik öğrencilere destek vermeye çalıştıkları ancak sorunların çoğunlukla yüz yüze eğitime başlandığında çözülebileceğini düşündükleri ve süreç boyunca da önlem olarak yüz yüze eğitim yapmaya çalıştıkları görülmüştür. Öğretim elemanlarının bu görüşleri “Duruş bozuklukları her ne kadar uyarılarda bulunsam da yüz yüze derslere dek çözülmedi. (ÖE8, Konum 16)”, “Konuşarak sürekli uyarıda bulundum, entonasyon işini çözmek çok zordu. “Parmağını aşağı, yukarı kaydır” şeklinde uyarılarla müdahale etmek zorunda kaldım. (ÖE11, Konum 16)”,

“Yüz yüze yapabildiğim öğrenciler için sorunlar daha kolay çözülebildi. Ancak online yaptığım öğrenciler için çözümüm genellikle karşılıklı video yollamak şeklinde oldu. Videolarda ben ders anlatır şekilde parçalarını çaldım ve nasıl çalışmaları gerektiğini anlattım. Bunun karşılığında bana gelen videoları değerlendirdim, bu değerlendirmeler ihtiyaca göre sesli mesaj ya da tekrar video yollamak şeklinde oldu. (ÖE15, Konum 15)”,

“Ne yazık ki hiçbir şey yapılmadı, bu tarz sorunların tamamıyla yüz yüze çözülebileceğine inanıyorum. (ÖE14, Konum 17)” alıntıları ile örneklendirilebilir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Konservatuvarda yürütülen çalgı eğitiminde acil uzaktan öğretim sürecinin yansımalarının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada ulaşılan sonuçlar acil uzaktan eğitim süreci, bu süreçte çalışma olanakları ve zorlanılan konulara dayalı olarak ele alınarak tartışılmış ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada katılımcıların çoğu enstrüman çalabilecekleri ayrı bir ortamlarının bulunduğunu, uzaktan eğitim için teknik donanımlara sahip olduklarını belirtirken özellikle öğrenciler ve veliler evde enstrüman kullanımından kaynaklanan ses dolayısıyla sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Akgül (2021) de uygulamaya yönelik pratikleri öğrencilerin evlerinde yapmasından kaynaklanabilecek sorunlara dikkat çekmiştir. Katılımcılar tarafından teknik donanıma sahip oldukları belirtilmekle birlikte araştırmada, ders için yapılan kayıtlarda ses kaynaklı sorunlar yaşandığı, enstrüman sesinin karşı tarafa net bir şekilde ulaştırılmadığı, internet kaynaklı çeşitli sorunlar olduğu da belirtilmiştir. Yaşanan bu sorunlara benzer şekilde Gündüz ve Yüce (2022) dijital ortamda çalmanın zorluğuna değinirken; Bağrıaçık Yılmaz (2022) acil uzaktan eğitim sürecinde en sık yaşanan sorunların teknik konulardan kaynaklandığını ifade etmiştir. Kuş ve diğerleri (2021) ise araştırmalarında öğretmenler ve ebeveynler kırsal kesim öğrencilerinin büyük kısmının teknik sorunlar yaşadıklarını, özellikle de canlı derslere erişimde zorlandıklarını ifade etmiştir. İnternet ve bağlantı sorunları da yaşanan teknik sorunlar arasında yer almaktadır. Karaca (2020) konservatuvar öğrencilerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin algı ve deneyimlerini ele aldığı çalışmasında internet erişimi ve erişim sorunu yaşadıklarını ortaya koymuştur. Akıncı ve Bolat (2022) ise uzaktan eğitimi tercih etmeyen müzik eğitimi alanındaki lisans öğrencilerinin, bu görüşlerini teknolojik aygıtlar ve internet bağlantısı açısından yaşadıkları

yetersizlikler dolayısıyla ileri sürmüş oldukları biçiminde yorumlamıştır. Umuzdaş ve Baş (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre de öğrencilerin ağ problemlerinden, internet altyapısındaki sorunlar sebebiyle ders işlenişinde sorun yaşadıkları görülmüştür. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde çalışabilecekleri bir enstrümana sahip olmalarının yanında enstrüman türüne göre çeşitli zorluklarla da karşılaşmışlardır. Bunlar arasında enstrüman bakımlarının yapılamaması, piyano gibi akustik ya da dijital olmasına göre çalışın etkilendiği enstrümanlar açısından zorluklar yaşanması, nefesli çalgılar için gerekli parçalara ulaşılamaması gibi sorunlar gösterilebilir. Öz ve Çelenk (2019) tarafından fagot eğitiminin incelenmesi üzerine gerçekleştirilen bir çalışmada fagot bakımı ve muhafazasının önemine yer vermiş, enstrümanın çalışılması sırasında gerekli çeşitli müzikal ve teknik becerilerin kazandırılmasının özellikle başlangıç düzeyi için gerekliliğini vurgulamıştır. Konservatuvar eğitiminde çalgının niteliği ve uygun çalışma ortamının önemine dayalı olarak ulaşılan sonuçlara göre hem örgün hem uzaktan eğitim süreçlerinin işe koşulduğu durumlarda öğrencilere gerekli fiziksel ortamın sağlanması gerekliliği ortadadır. Ayrıca örgün eğitimin uzaktan eğitimle desteklenmesine yönelik uygulamalarda öğretim elemanı ve öğrenci için gerekli teknik donanımın sağlanması önemli görülmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinin etkililiğine dair katılımcı görüşlerinin çoğunluğu olumsuzdur. Enstrüman eğitiminin yüz yüze olması gerektiği fikri ağırlık kazanmaktadır. Bunun nedenleri arasında uzaktan eğitimde ilerlemenin daha yavaş olması, sınıf düzeylerine göre eserlerde değişikliklere gidilmesi, eserlerin icrasında müzikal becerilerin arka planda kalması gibi sorunlar sıralanmaktadır. Karşal ve diğerleri (2021: 198-199) öğretim elemanlarının uzaktan çalgı eğitimiyle ilgili karşılaştıkları sorunları öncelikle sesin kaliteli duyulmaması, ses ve görüntünün aynı anda gelmemesi, öğrencinin internete erişimi ile öğrencinin motivasyon eksikliği olarak sıraladıkları bunların yanında yaşanan sorunları öğrenci durumunun anlaşılabilmesi ve düzeltilmemesi, geri bildirim ve düzeltmelerin karşı tarafa yeterince aktarılamaması, öğrenci sınıf ortamına ilişkin sorunlar (gürültü, karanlık sesler vb.), eğitmenin internete erişiminde yaşanan sorunlar, yazılım veya donanım eksikliği ve çalınan eserin sıklık sırasına göre takip edilememesi izlemektedir. Teknoloji konusunda kişisel bilgi ve beceri eksikliği ile teknik destek biriminin olmaması ya da yetersizliğinin diğer sorunlara göre daha az algılanan sorunlar olduğu görülmüştür. Bazı eğitmenler obua gibi üfleli çalgıların fiziksel yapısıyla ilgili sorunların uzaktan eğitimle çözülemeyeceğini belirtmiştir. Uzaktan eğitim ile gerçekleştirilen keman derslerine ilişkin yapılan diğer bir çalışmada da öğrencilerin olumlu ve olumsuz görüşlere sahip olduğu ortaya konulmuş ve bu çalışmada da benzer durumlar öne sürülmüştür. Olumlu görüşteki öğrenciler bu durumu derslere kolay katılma, zaman kaybı yaşamama, ders kayıtlarının izlenmesi, derslerden uzak kalmama ile ilişkilendirmişler; olumsuz görüş bildiren öğrenciler ise uzaktan eğitimin olumlu bir yönü olmadığı düşüncesinde olduğunu ifade etmiş ve sorunları iletişim yetersizliği, altyapı eksikliği, ders süresinin az olması, motive olamama, teknik becerilerin internet ortamında gösterilememesi olarak belirtmişlerdir (Afacan, 2022). Bu çalışmada da süreci etkili bulan öğrenciler ses ve video kaydı kullanımı gibi farklı tekniklerin uygulanması, bireysel çalışmaya daha fazla zaman ayrılması gibi nedenler öne sürmüştür. Güçlü ve Aksoy (2023) tarafından yapılan çalışmada uzaktan müzik eğitiminin sağladığı yararlar derslerin videoya kaydedilmesi, bu videoların arşivlenerek tekrar izlenebilmesi ve öğrencinin ya da öğretmenin kendisini izleyerek öz değerlendirme yapması ya da dersi hatırlaması olarak sıralanmaktadır. Yüz yüze eğitimdeki iletişimin ve etkileşimin sağlanamaması boyutunda ise sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir. Öte yandan uzaktan eğitim sürecinin üst sınıflardaki öğrenciler tarafından etkili olduğu vurgulanırken yeni başlayan ve enstrümana hâkim olmayan öğrenciler için daha fazla zorluk yaratacağı da ifade edilmiştir. Artaç (2018:303) tarafından yapılan çalışmada enstrümanı öğrenmeye başlama aşamasında, el pozisyonu, oturuş, duruş ile ilgili direkt müdahale yapılamaması, pozisyon ya da duruşu öğretmenin kendisinin göstermesi durumunda ise öğrencinin ekrandan görerek anlamasının zorluğu gibi nedenlerle enstrümanın başlangıç aşamasının uzaktan eğitim yöntemiyle verimli olamayacağı görüşü ifade edilmiştir. Bu çalışmada da benzer sorunlar yaşanmasına rağmen uzaktan eğitimle yapılan derslerin tekrar edilmesi gerektiği görüşü ağırlıktadır. Bu ise derslerin yüz yüze verildiği dönemde eksiklerin kapanabileceği, ders tekrarının zaman kaybına yol açabileceği gibi endişelerle açıklanabilir. Katılımcı görüşlerinden ulaşılan sonuçlara dayalı olarak uzaktan eğitimin geçici bir süre yapılacak olması durumunda yüz yüze eğitimde olası eksiklerin kapanacağı ve eksik kalan müzikal becerilerin yüz yüze eğitimde giderilmek üzere ertelendiği söylenebilir. Katılımcı görüşleri de bu yorumu destekler niteliktedir. Bu görüşün pek çok çalışmada da ortaya çıktığı görülmektedir. Karaca (2020) tarafından yapılan bir çalışmada kuramsal derslerin uzaktan eğitim uygulamaları için uygun olabileceği ancak meslek çalgısı ve konservatuvardaki dersler

için işlevsel olmadığı belirtilmiştir. Sakarya ve Zahal (2020) ise araştırmalarında müzik eğitiminde zorunlu durumlarda uzaktan eğitimin kullanılabilirliğini ancak bu sürecin harmanlanmış eğitime uygun tasarlanması gerektiğini ifade etmiştir. Brändström ve diğerleri (2012) tarafından yapılan bir araştırmada uzaktan öğretimin bazı durumlarda bir avantaj oluşturduğu ancak yüz yüze eğitime bir alternatif olmadığını ve yüz yüze eğitime ulaşabilen öğrenciler için destekleyici bir sistem olarak kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Yılmaz (2022) konservatuvarda öğrenim gören öğrencilerin çalgı ve uygulama derslerinin işlevsel olmadığını belirtirken; Karşal ve diğerleri de (2021) müzik eğitimcilerinin çoğunlukla uzaktan çalgı eğitimini olumsuz olarak değerlendirdiklerini, mesleki çalgı eğitiminin birçok zorluğunun yüz yüze yöntemle aşılabileceğini ve uzaktan çalgı eğitiminin mesleki çalgı eğitiminde tek başına etkili olamayacağını, destekleyici özellikleriyle daha fazla öne çıkabileceğini belirtmişlerdir Akgül (2021)'ün araştırmasında da akademisyenlerin uzaktan eğitimi destekleyici olarak olumlu buldukları ancak uygulamalı alanlarda yetersiz ve etkisiz olduğu görüşünde oldukları belirtilmiştir. Uzaktan eğitimin konservatuvarlarda kullanılmasına ilişkin sonuçlar dikkate alındığında olumsuz görüşlerin yanı sıra öğrenme sürecine sağladığı katkılar da öne çıkmaktadır. Dolayısıyla uzaktan eğitim uygulamaları ile derslerin desteklenmesi, öğrencinin bireysel çalışma sürecine katkı sağlayacak biçimde düzenlemeler yapılması önemlidir.

Enstrüman sınavlarının etkililiğine dair sonuçlara bakıldığında öğretim elemanları daha olumlu görüşlere sahipken öğrencilerin ve velilerin çoğunluğu bu sınavların etkili olmadığını düşünmektedir. Öğretim elemanlarının çoğunluğunun olumlu görüş bildirmesi süreçte jüri tarafından değerlendirme yapılması, eğitimin sürecinin kontrolünün sağlanması açılarından düşünüldüğü biçimde yorumlanabilir. Keman eğitimine yönelik uzaktan eğitim sürecini ele aldıkları çalışmada Gündüz ve Yüce (2022) tarafından üflemeli çalgılar öğrencilerinin sınav değerlendirmelerine ilişkin uygulamalı bir ders olması dolayısıyla olumsuz baktıkları ancak yüz yüze eğitim yapılmadığı koşullarda uygulanabileceğini ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde değerlendirme yapılması önemli görülmeyle birlikte bu değerlendirmelerin nasıl ve hangi sıklıkla yapılacağı, öğrencinin değerlendirmenin amacı hakkında bilgilendirilmesi de gerekli görülmektedir. Hotar ve diğerleri (2021) tarafından yapılan çalışmada da öğretim elemanlarının öğrenmenin devamlılığını sağlama konusunda değerlendirme yapılmasının önemli olduğu görüşünde oldukları belirtilmiştir. Sezgin (2021) ise sık sık kısa sınav yapılması ve öğrenme etkinliklerinden yararlanılması önerisini getirmiştir. Bozkurt (2020:130) ise uzaktan eğitimde sonuç odaklı değerlendirmenin yetersizliğine vurgu yapmış ve “yeni normalde” süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılması ve teknoloji destekli alternatif araçların kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Sezgin (2021) tarafından da acil uzaktan eğitim sürecini ele aldığı çalışmada küçük yaş gruplarında not verilmemesi ancak performansla ilgili geribildirim yapılması gerektiğini ve öğrencilerden istenen ödev ya da sınavlar için birden fazla hak tanınmasının uygun olacağını belirtmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı ve öğrenci etkileşimi açısından ulaşılan sonuçlara bakıldığında genel olarak düzenli görüşmeler yapıldığı ve öğrencilerin gereksinim duyduklarında öğretim elemanlarına ulaştığı söylenebilir. Bunun yanında görüşmelerin düzenli olmadığını belirten öğrenci ve veliler de bulunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı öğrenci etkileşiminin sürdürülmesi eğitimin niteliği açısından da önemlidir. Aksoy ve diğerleri (2020) tarafından özel müzik kurslarının pandemi sürecindeki uzaktan eğitim durumlarıyla ilgili çalışmalarında katılımcıların %91'inin eş zamanlı modeli tercih ettiği ortaya konulmuş ve bu durum öğretmenin öğrenciye anında müdahale edebilmesi ile açıklanmıştır. Bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde en fazla öğrencinin yaptığı ses/görüntü kayıtlarına geri bildirim verilmesi, çalışacak eser ile ilgili öğretim elemanının ses/görüntü kaydı hazırlaması ve çevrimiçi derslerden yararlanılmış bunların yanında uygun koşullar altında yüz yüze dersler ve telefon görüşmeleri yapıldığı görülmüştür. Ses ve görüntü kayıtlarının kullanılması enstrüman eğitimi açısından farklı öğrenme yollarına olanak tanıdığı söylenebilir. Bağrıaçık Yılmaz (2022) tarafından yapılan çalışmada da acil uzaktan eğitim sürecinin en önemli sorunlarından biri olarak etkileşimin yeterince sağlanamadığı gösterilmiştir. Bunun yanında istenilen nitelikte olmasa da söz konusu süreçte öğretmen, öğrenci ve veli arasında iletişim kurulmasını sağlaması açısından olumlu görülmektedir. Akıncı ve Bolat (2022) müzik eğitimi lisans öğrencilerinden şan/ses bölümünde olanların büyük çoğunluğu, çalgı bölümünden ise çoğunluğunun etkileşim sağlanamadığı görüşünde olduklarını belirtmiş ve bu durumu farklı yöntem-tekniğin, farklı öğretim elemanlarının ders işleyiş çeşitliğinin, şan ve çalgı alanlarının kendilerine has öğretim farklılıklarının etkisi ile oluşmuş olabileceği biçiminde yorumlamıştır. Çalgı eğitiminde etkileşimin önemi açıktır ancak yaşanan sorunların sürecin uzaktan öğretiminin gerekliliklerinin yerine getirilmeden gerçekleştirilmesinden kaynaklandığı da söylenebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde enstrüman çalışırken öğrenciler açısından en fazla zorlanılan konular arasında doğru vücut pozisyonu sağlamak, tempolara uyum sağlamak, nüans işaretlerini uygulamak ile yaylı ve nefesli çalgılarda entonasyona dikkat etmek gelmektedir. Bunların ardından ritimleri çözümleme, nüans işaretlerinin farkına varma, yaylı çalgılar için pozisyon geçişlerinin zamanlaması, notaları doğru seslendirebilme gibi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Bu zorluklara ilişkin sınıf düzeyi düştükçe öğrencilerin daha fazla zorlandığını düşünen öğretim elemanları olduğu gibi sınıf düzeyinden çok öğrencinin çalışma alışkanlıklarından ve enstrümana hakimiyetinden kaynaklı sorunlar olduğunu düşünen öğretim elemanları da bulunmaktadır. Bu sonuç enstrümanların özelliklerinin farklılık göstermesi, bireysel yapılan derslerde öğrenci performansının ve öğretim elemanı ile etkileşiminin süreci etkilediği biçiminde yorumlanabilir. Enstrüman çalışmada zorlanmadığını belirten öğrencilerin lise ve lisansüstü düzeyde ve yüz yüze ders yapma olanağına sahip oldukları görülmüştür. Özmenteş ve Özmenteş (2009) öğrencilerin çalgı çalmaya ilişkin tutumlarının yaşlarına, günlük çalgı çalışma sürelerine ve okudukları okula göre önemli farklılıklar gösterirken cinsiyetlerine, bireysel çalgılarına ve çalgı deneyimlerine göre önemli farklılıklar olmadığını ortaya koymuştur. Akıncı ve Bolat (2022) tarafından yapılan çalışmada da uzaktan eğitim derslerini takip etme konusunda sınıf düzeyinde lisans 3. ve 4. sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık olduğu belirtilmiştir. Bu durum ise lisans 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin okula uyum gösterme eğilimleri, öğrencilik sorumluluklarını düzenli ve etkili sürdürebilmeye olan isteklilikleri ile mezuniyet planlarını zamanında gerçekleştirme amaçlarının alt sınıflara göre daha belirgin olabilmesi ile ilişkili olarak yorumlanmıştır (Akıncı ve Bolat, 2022: 1367). Öğrencilerin çoğunluğu süreçte yaşadıkları zorlukların üstesinden gelmede öğretim elemanından destek aldıklarını, kayıt alarak çalıştıklarını, metronom kullanımı, yavaş çalışma, egzersiz yapma ve daha çok çalışma gibi önlemler almaya çalıştıklarını belirtirken sorunun uzaktan eğitimden kaynaklandığını düşünen öğrencilerin çok fazla uğraş göstermediği ortaya konmuştur. Öğretim elemanlarının ise öğrencilerin görüşlerine paralel şekilde onlara destek vermeye çalıştıkları ancak bazı sorunların çözümünü yüz yüze eğitim sürecine bıraktıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karşal ve diğerleri (2021) uzaktan müzik eğitiminde eğitimcilerin yaşanan sorunların çözümünde çaresiz kaldıklarını, bireysel olarak çözüm bulamadıkları belirtmişlerdir. Çalgı eğitiminde yüz yüze yapılan derslerin önemi ve gerekliliği inkâr edilemez ancak var olan sorunların tespiti ve bu sorunların farklı yollarla giderilmesine yönelik etkinliklerin düzenlenmesinin de olanaklı söylenebilir.

Pandemi süreci sonrasında Şubat 2023'te Türkiye'de yaşanan deprem sürecinde üniversitelerin bir süre uzaktan eğitime geçiş yapması eğitim süreçlerinde uzaktan eğitimin yeniden uygulanmasına neden olmuştur. Bu durumda göstermektedir ki çeşitli sebeplerle uzaktan eğitim destekleyici olarak kullanılmaya devam edilecektir. Bu durumda tüm alanlarda uzaktan eğitimin etkili bir şekilde uygulanmasına yönelik altyapı çalışmalarının sürdürülmesi, öğretmen ve öğrencilerin bu konuda desteklenmesi gereklidir. Balke (2018) müzik eğitimcilerinin çevrimiçi eğitim konusundaki gelişmelere ayak uydurması ve var olan programların düzenlenmesine yönelik bir farkındalık oluşturulmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Johnson (2017) ise müzik eğitiminde çevrimiçi eğitimi ele aldığı çalışmasında çevrimiçi öğrenme süreçlerini içeren ortamların yaygınlaşmaya başladığını ancak bunun etkili olabilmesi için geleneksel eğitim süreçlerinden çok sosyal yapılandırıcılığı içeren iş birliğine dayalı öğrenme, etkileşimin geliştirilmesi gibi farklı stratejilerin belirlenmesi ve benimsenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çıracılık bakış açısının hâkim olduğu müzik eğitimine var olan bakışın yanında yenilikçi bir zihniyet geliştirmenin önemine vurgu yapmıştır. Yaşanılan süreçlerde yapılan eğitimin uzaktan değil acil uzaktan eğitim olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bozkurt (2020) uzaktan eğitim ile acil uzaktan eğitimin dört temel noktada ayrıldığını ileri sürmektedir. Bunlar uzaktan eğitiminin bir seçenek olması, yaşam boyu öğrenme çerçevesinde iş görmesi, kuramsal ve uygulamalı çalışmalara dayalı planlı ve sistematik etkinliklerle gerçekleştirilmesi ve uzaktan eğitimde fiziksel, etkileşimsel ve psikolojik uzaklığa vurgu yapılması; acil uzaktan eğitimin ise bir zorunluluktan kaynaklanması, var olan gereksinimlere çözüm bulması, kuramsal dayanaklardan uzak eldeki olanaklarla yapılması ve fiziksel uzaklığa vurgu yapılması olarak açıklanmaktadır (Bozkurt, 2020: 117). Sezgin (2021) ise acil uzaktan eğitim süreçlerini yüz yüze eğitimle karşılaştırmanın zorluğuna dikkat çekerken; Ryan ve Whitney (2022) müzik eğitiminde uzaktan öğretimin, pandemi öncesinde çok fazla üzerinde durulmayan özel projeler ya da tamamlayıcı bir rol biçilen bir alan olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla müzik eğitiminin paydaşları yeni karşılaştıkları ve çeşitli zorluklar yanında farklı bir öğrenme yaklaşımına uyum sağlamada güçlük yaşamaları beklenen bir sonuçtur. Bu araştırma kapsamında ele alınan süreçlerde durumun zorunluluk gerektirmesi, pandemi koşullarının zorlayıcılığı ve katılımcıların çalgı eğitimine yönelik uygulamalarda uzaktan eğitime karşı olumlu tutumları

sahip olmamasının uzaktan eğitime bakışı etkilediği düşünülmektedir. Bunun yanında çevrimiçi öğrenme ortamlarına aşinalık kazanmış olmaları, farklı öğrenme yollarını uygulamak zorunda kalmaları ilerleyen süreçte müzik eğitiminde uzaktan öğretimin uygulanışını kolaylaştırabilir bir olanak olarak değerlendirilebilir. Yıldırım (2020: 9) önemli olan bu deneyimlerin bundan sonraki süreçler için nasıl kullanılabilceğini etkili bir şekilde değerlendirmek olduğu görüşünü ileri sürmüştür. Karşal ve diğerleri (2021) araştırmalarında eğitimcilerin uzaktan eğitime karşı olumlu görüşlerinin arttığını ifade etmektedir. Katılımcıların yarısı uzaktan eğitimle ders yapma isteklerinin olmamasının yanında bir kısmı devam edebileceğini diğer kısmı ise zorunlu kalırsa devam edebileceğini belirtmiştir. Bu sonuç müzik eğitimcilerinin uygun koşullar altında, nitelikli ve planlanmış bir uzaktan öğrenme sürecini deneyimlemeleri durumunda bakış açılarının değişebileceği biçiminde de yorumlanabilir ve uzaktan eğitimin bir seçenek olarak müzik eğitiminde kullanımının öntü açılabilir. Bu noktada eğitim kurumlarının yaşanan gerçekler ve günümüzün teknolojik gelişmeleri doğrultusunda kendisine bir yol haritası çizmesi önemli ve gerekli görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Enstrüman çalışma sürecinde gerek uzaktan gerekse yüz yüze eğitim yapıldığında uygun çalışma ortamları ile öğrencilere nitelikli enstrüman edinilmesi ve enstrümanların bakımına yönelik destek sağlanmalıdır.
- Konservatuvarda gerçekleştirilen çalgı eğitimi sürecinde uzaktan eğitimin öğrencilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla kullanılabilir. Bu sürecin etkili olması için öğretim elemanlarına uzaktan öğretim sürecinin gerekliliklerinin farkında olması ve bunları uygulamaya geçirmesini sağlayacak eğitimler verilmesi önerilebilir.
- Çalgı eğitimi sürecinde öğretim elemanı ile öğrenciler arasında etkili iletişim kurulması önemli görülmektedir. Uzaktan öğretim uygulamalarında yararlanılan ses ve video kaydı kullanımı gibi uygulamaların yüz yüze eğitimde de kullanımına devam edilmesi, bu tür uygulamalarla öğrencilerin zorlandıkları konulara yönelik ayrıntılı dönütler düzenlenmesi önerilebilir.
- Araştırma sonuçlarına dayalı olarak uzaktan öğretime dayalı olarak gerçekleştirilen öğrenme süreçlerinde ölçme ve değerlendirmenin geleneksel yollarla sürdürülmesinin etkili olmadığı söylenebilir. Alternatif, süreç odaklı değerlendirme süreçlerinin geliştirilmesi ve öğrenme sürecinde işe koşulmasına dair uygulamalar yapılması önerilebilir.
- Uzaktan öğretim gelecekte de müzik eğitiminde bir alternatif olarak yerini koruyacaktır. Konservatuarların bu gelişime ayak uydurmalarını sağlamak amacıyla var olan durumu tespit etmeye ve ihtiyaçları ortaya koymaya yönelik araştırmalar sürdürülmelidir. Bunun yanı sıra uzaktan çalgı öğretime ilişkin farklı enstrümanlara yönelik süreçler tasarlanarak öğrencilerin gelişimleri üzerindeki etkisi ortaya konulabilir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusundaki yeterliklerini geliştirmeye ve bunları uygulamaya koymalarına yönelik uygulamalı araştırmalar tasarlanabilir.

Kaynaklar

- Afacan, Ş. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile gerçekleştirilen keman eğitimi derslerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12 (1). <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1065774>
- Akgül, A. (2021). Sanat eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 415–432. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.937401>
- Akıncı, M., Ş. ve Bolat, M. (2022). Müzik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Süreçlerine İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 1349–1401. <https://doi.org/10.29299/kefad.890747>
- Aksoy, Y., Güçlü, O., ve Nayir, A. E. (2020). Özel müzik kurslarının pandemi sürecindeki uzaktan eğitim durumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 947–967. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.827709>
- Akyürek, R. (2020). The views of lecturers about distance music education proces in the pandemic period. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 5(13), 1790–1833. <https://doi.org/10.35826/ijetsar.262>
- Artaç, A. (2018). *Konservatuar Düzeyinde Enstrüman Eğitiminde Uzaktan Eğitim Metodu*. SETSCI Conference Indexing System, 2, 302–304. http://set-science.com/manage/uploads/ISAS2018_005/SETSCI_ISAS2018_005_00239.pdf
- Bağrıaçık Yılmaz, A. (2022). Lifesaver or nightmare? What do parents think about emergency distance education? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 100–123. <https://doi.org/10.51948/auad.1108693>

- Balke, N. J. (2018). Distance Learning Music Education. *Journal of Online Higher Education*, 2(3), 1–23. <https://doi.org/10.1080/10632913.2021.1931597>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112–142. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/56247/773769>
- Bozkurt, A., & Sharma, C. R. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), i-vi. <http://asianjde.org/ojs/index.php/asianjde/article/download/447/297>
- Brändström, S., Wiklund, C., & Lundström, E. (2012). Developing distance music education in Arctic Scandinavia: electric guitar teaching and master classes. *Music Education Research*, 14(4), 448–456. <https://doi.org/10.1080/14613808.2012.703173>
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11–53. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/55662/761354>
- Çuhadar, C. H. (2016). Müzik ve müzik eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 217–230. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/360270>
- Daubney, A., & Fautley, M. (2020). Editorial Research: Music education in a time of pandemic. *British Journal of Music Education*, 37(2), 107–114. <https://doi.org/10.1017/S0265051720000133>
- Güçlü, O., ve Aksoy, Y. (2023). Pandemi sürecinde türkiye’de gerçekleştirilen uzaktan müzik eğitimi alanındaki çalışmalara ilişkin bir içerik analizi. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(51). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsosbilen/article/1065774>
- Gündüz, Ş., ve Yüce, C. I. (2022). Covid-19 salgını izolasyon günlerinde konservatuvar üfleme çalgılar ana sanat dalında okuyan öğrencilerin online çalgı derslerine karşı tutumları; iste mustafa yazıcı devlet konservatuvuru örnekleme. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 4(10), 141–149. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosguz/issue/74802/880571>
- Hotar, N., Özcan, M. A., Baran, B., Yacı, Ş. N., ve Karagöz, E. (2021). Acil uzaktan eğitimden ne öğrendik? öğrenci ve öğretim elemanı görüşlerinin karşılaştırılması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 673–690. <https://doi.org/10.51460/baebd.986090>
- Johnson, C. (2017). Teaching music online: Changing pedagogical approach when moving to the online environment. *London Review of Education*. <https://doi.org/10.18546/LRE.15.3.08>
- Karaca, T. (2020). Konservatuvar öğrencilerinin Covid-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitim ile ilgili algılarının ve deneyimlerinin araştırılması (Tokat ili örneği). *Yegâh Müsiki Dergisi*, 3(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yegah/issue/59004/824492>
- Karşal, E., Bağcı, H., & Yıldız, Y. (2021). Examining the instructors perspectives on undergraduate distance learning music instrument education during the COVID-19 pandemic. *Journal of Pedagogical Research*, 5(2), 184–206. <https://doi.org/10.33902/JPR.2021270107>
- Kuş, Z., Mert, H., ve Boyraz, F. (2021). Covid-19 salgını süresince eğitimde fırsat eşit(siz)liği: Kırsal kesimdeki öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11(2), 470–493. <https://doi.org/10.17943/etku.913684>
- Merriam, S., B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Üçüncü baskıdan çeviri. (S. Turan Çev. Ed.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Okan, S., ve Arapgirlioğlu, H. (2020). Uzaktan öğretim modelinin orta seviye keman öğrenimine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 205–232. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1089581>
- Öz, B., ve Çelenk, K. (2019). Başlangıç Düzeyi fagot eğitimi üzerine bir inceleme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 919–936. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/813562>
- Özmenteş, S. ve Özmenteş, G. (2009). Çalgı Çalışmaya İlişkin Tutum, Bireysel Özellikler ve Performans Düzeyi İlişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 353–360. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/49070/626094>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Üçüncü baskıdan çeviri. (M. Bütün ve S.B. Demir Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Ryan, D. S., & Whitney, M. (2022). Music education and distance learning during COVID-19: A survey. *Arts Education Policy Review*, 123(3), 143–152. <https://doi.org/10.1080/10632913.2021.1931597>
- Sakarya, G. ve Zahal, O. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan keman eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri. *Journal of Turkish Studies*, 15(6), 795–817. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44504>
- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273–296. <https://doi.org/10.18037/ausbd.902616>
- Umuzdaş, S. ve Baş, A. H. (2020). Konservatuvar öğrencilerinin covid-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitim

ile ilgili algılarının ve deneyimlerinin araştırılması (Tokat İli Örneği), *Uluslararası Hakemli Musiki Dergisi*, 3(2).

Yıldırım, K. (2020). İstisnai bir uzaktan eğitim-öğretim deneyiminin öğrettikleri. *ALANYAZIN Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi- Critical Reviews in Educational Sciences*, 1(1), 7–16. <https://doi.org/10.22596/cresjournal.0101.7.16>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. basım. Ankara: Seçkin yayıncılık.

Yılmaz, H. (2022). Covid-19 sürecinde konservatuvarda öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 9(2), 642–658. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.1025763>

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 29.06.2021 tarih 81952 sayı ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
